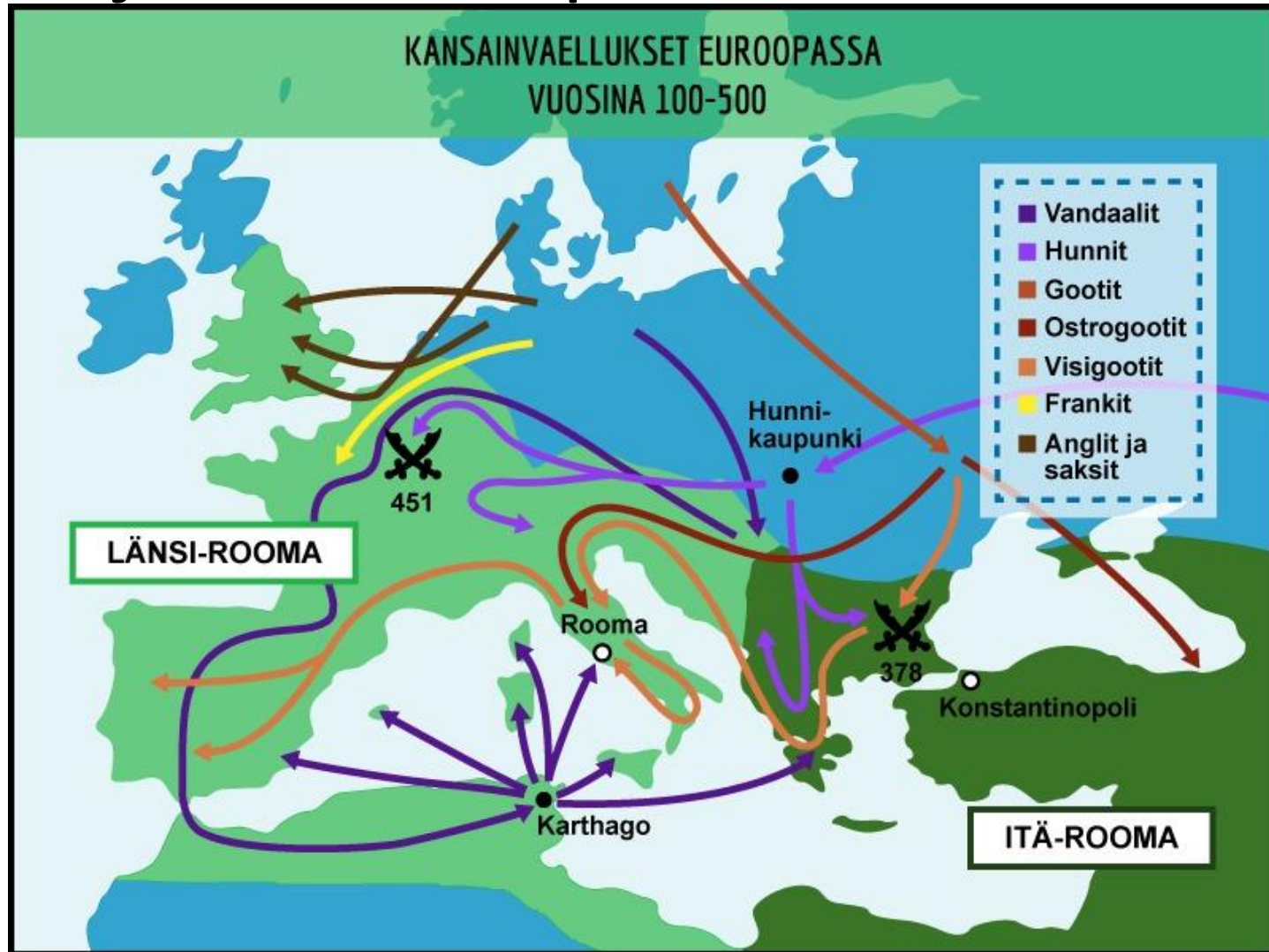

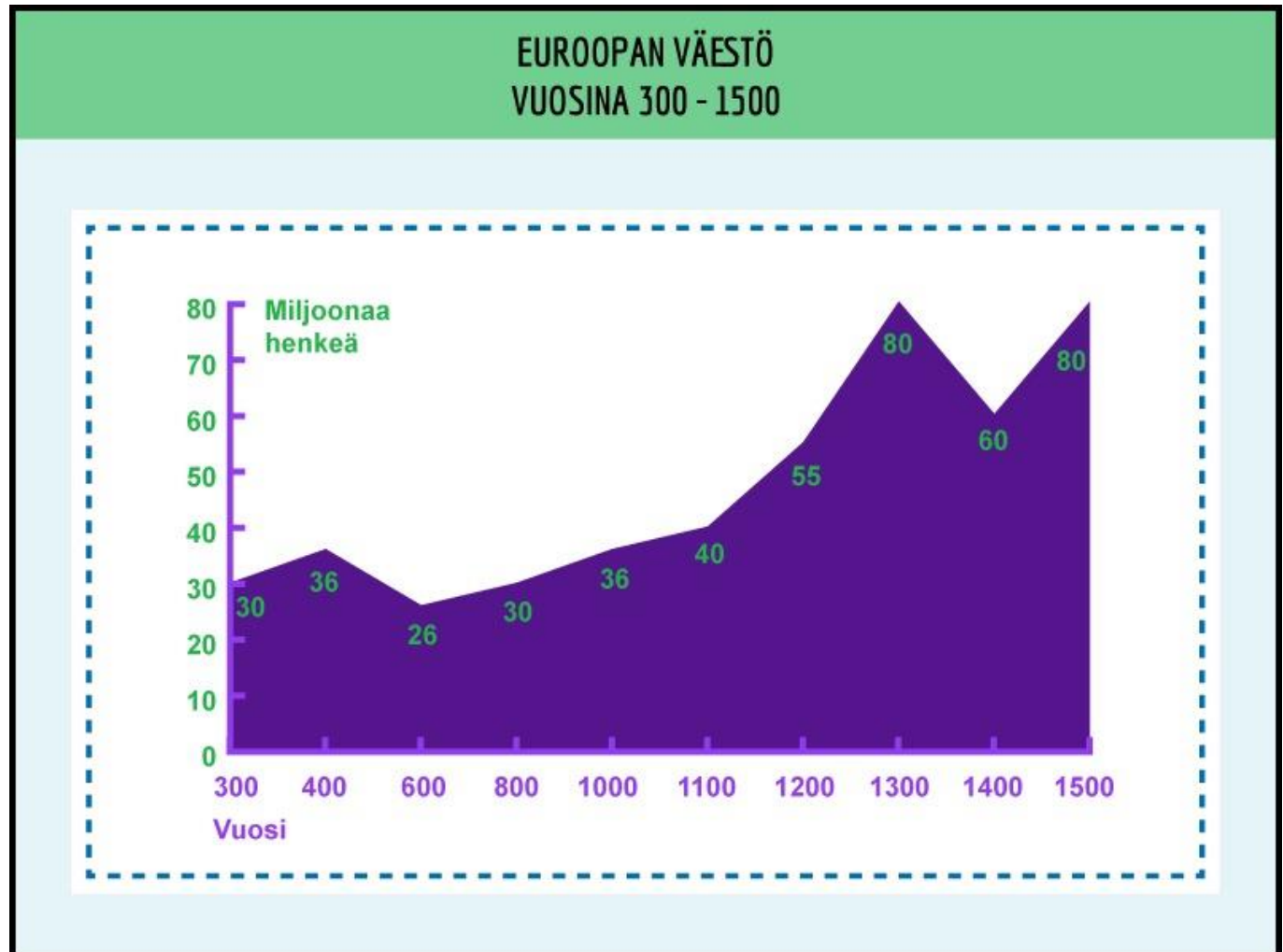
KESKIAIKA:

1. Mitä tarkoitetaan kansainvaelluksilla ja mitä voit päätellä kartasta?

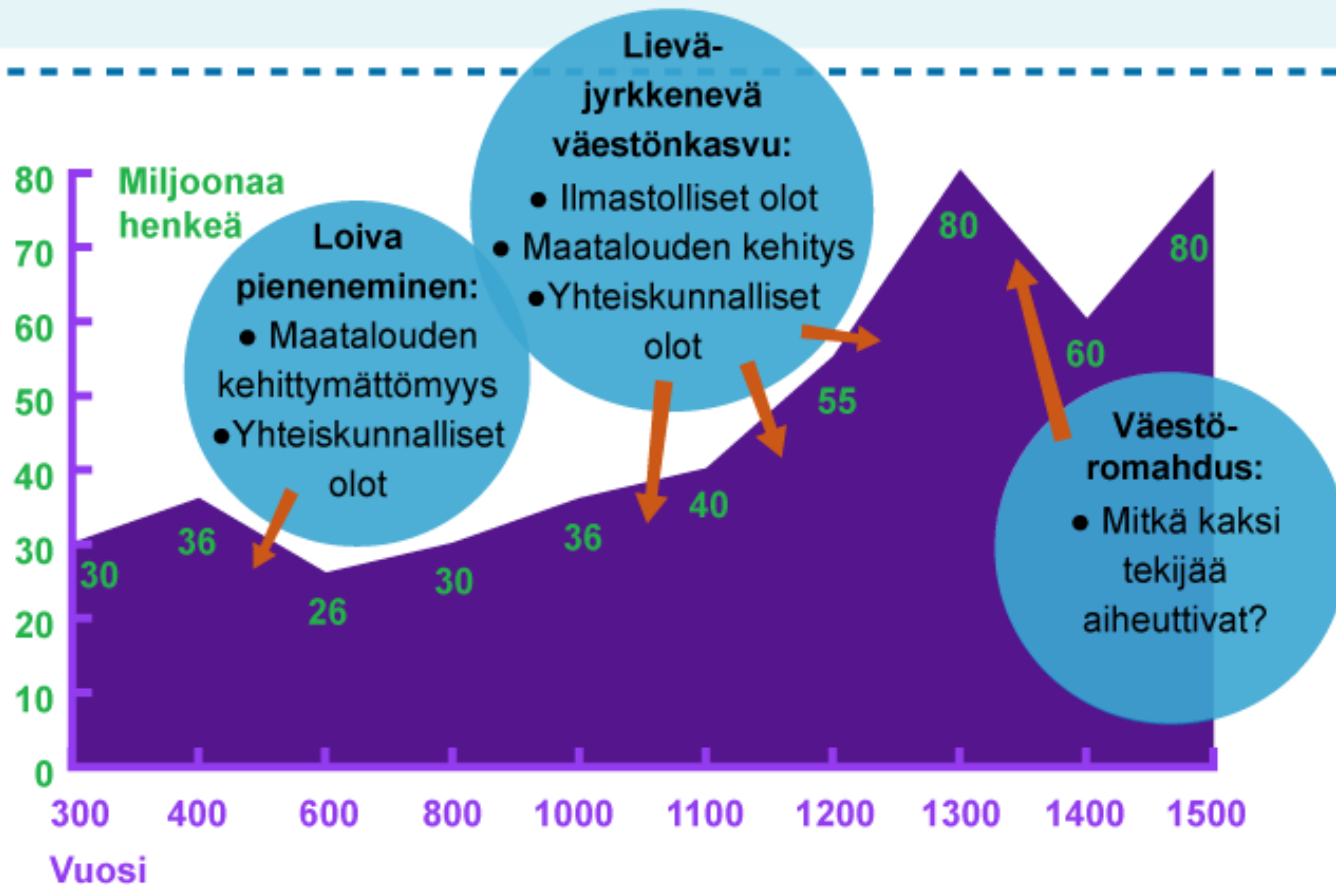

2. Mitä päätelmiä teet väestöstä?

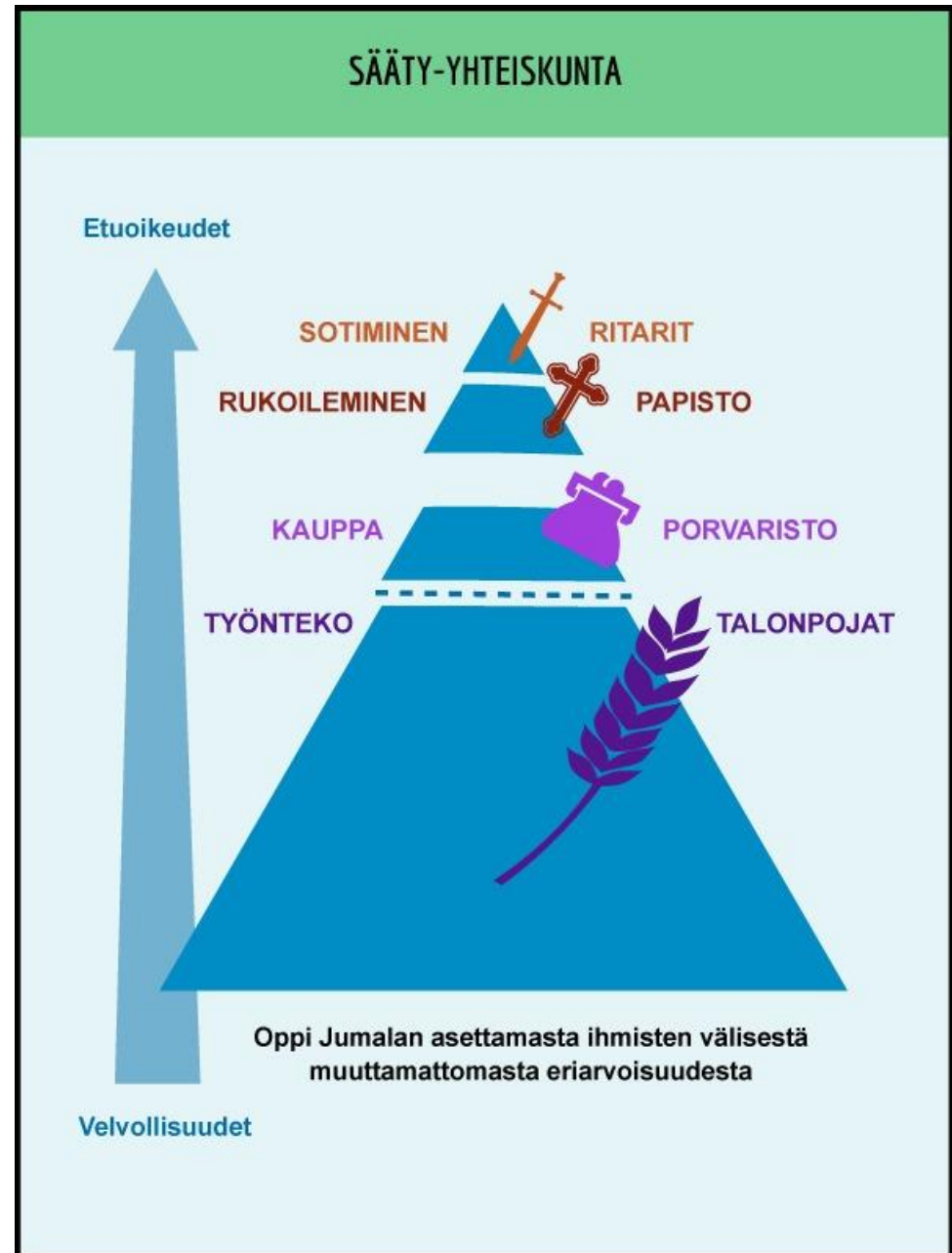
1. OTSIKKO
2. ASTEIKOT
3. YLEISLINJA
4. POIKKEAMAT
5. PERUSTELUT

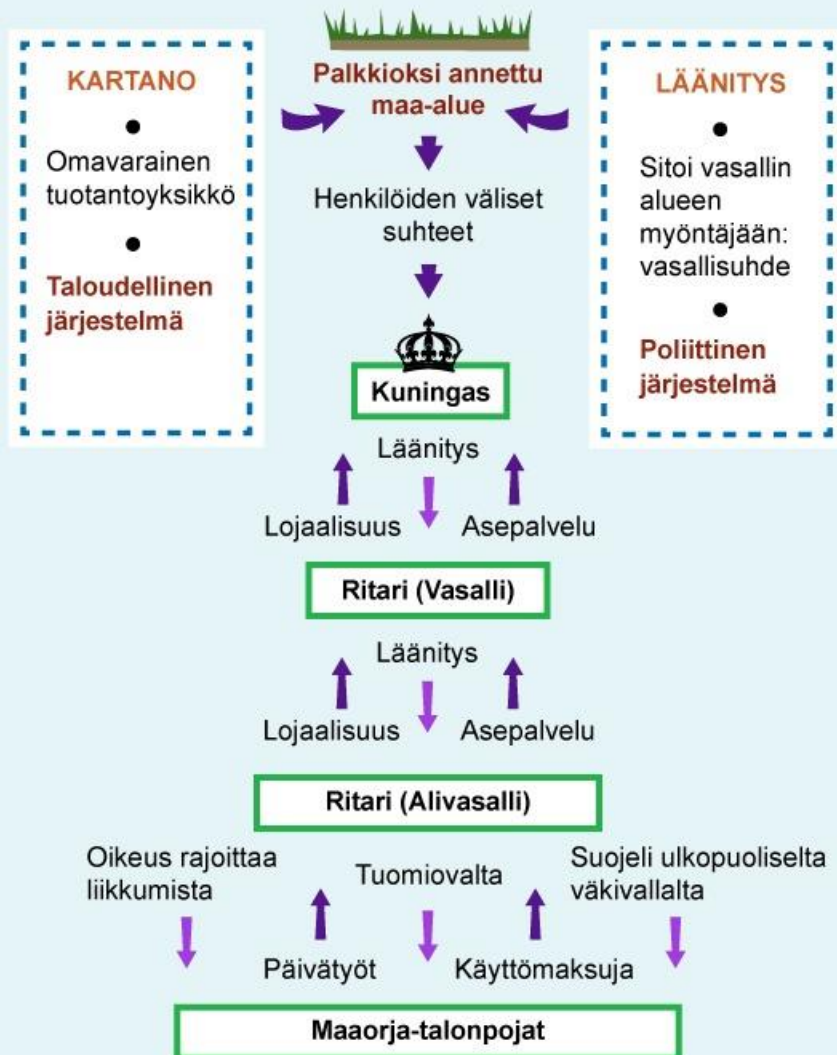
EUROOPAN VÄESTÖ VUOSI 300 - 1500

3. Miten ymmärrät sääty- yhteiskunnan?

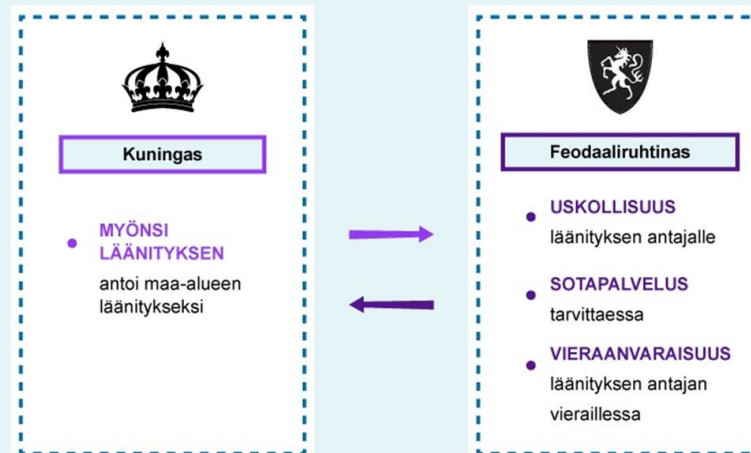

KESKIAJAN FEODALISMI TALOUDELLISENA JA POLIITTISENA JÄRJESTELMÄNÄ

- 4a) Määrittele feodalismi ja selosta, miten se toimi?
- 4b) Miten feodalismi kytkeytyi säätyjärjestelmään?
- 4c) Mitä tarkoitti maaorjuus? Miten se erosi antiikin orjuudesta?

OSAPUOLTEN VÄLISET SUHTEET FEODALISMISSA

OSAPUOLTEN VÄLISET SUHTEET FEODALISMISSA

Feodaaliruhtinas

- **OMISTUSOIKEUS**
maahan ja sitä
viljelevän talonpoikaan
- **TUOMIOVALTA**
omilla maillaan
- **SUOJELUVELVOITE**
talonpoikaa kohtaan

Talonpoika

- **TUOTTAA RUOKAA**
- **EI POISTUMIS-
OIKEUTTA**
- **KUNNOSSAPITO-
VELVOLLISUUS**
esim. teihin ja siltoihin
- **KÄYTTÖMAKSUJA**

5. Kenellä valta oli?

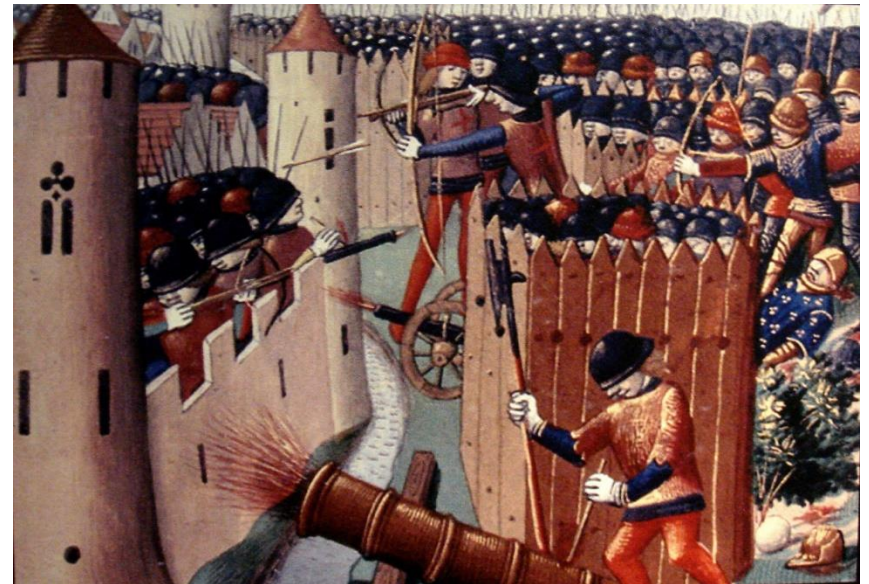
- **Maata hallitsivat käytännössä ylimykset eli aatelisto (usein itsevaltaisesti).**
 - Vallan perusta kyky koota iso armeija
 - Kuningas riippuvainen
- **Kuningas nimellisesti hallitsija, käytännössä riippuvainen ylimyksistä**
- **Feodalismista puuttui vahva keskusvalta, johti**
 - yleiseen epäjärjestykseen
 - alimman luokan riistoon
 - pahimmillaan maaorjuuteen.
- **Lääninherra ei saanut maata omistukseensa**
 - Verotusoikeus, tullit
 - Jakoivat oikeutta
 - Löivät rahaa
 - Vaativat työpalvelusta ja asepalveluksia vasalleilta
- **Talonpojat olivat vapaita miehiä ja voivat muuttaa muualle halutessaan.**
- **Maaorjilla ei ollut muutto-oikeutta.** Viljelivät tiettyä tilaa. Työvelvoite.
- Talonpojat ja maaorjat eivät omistaneet maata eivätkä saaneet sitä läänityksinä, ja he olivat sen vasalleja, jonka hallinnassa olevilla mailla he asuivat.

6. Mitä aseita keskiajalla käytettiin?

Keskiajan alkupuolella perusyksikkö oli haarniskoitu ratsuväki (palkka-armeija).

Ruutiaseet tulivat keskiajan lopulla Euroopassa (musketit, tykit)

Myöhäiskeskiajalla kuningas tukeutui talonpoikaisarmeijaan.

Yksityiskohta maalauksesta Orleansin taistelu.

7. Miten kartanojärjestelmä toimi?

- Kartano tiluksineen oli keskiajan yhteiskunnan sosiaalinen ja taloudellinen yksikkö.
- Kartano oli omavarainen, joten kaupankäyntiin ei ollut suurta tarvetta (poikkeus: ylellisyystavarat)
- Kartanoon kuului yksi tai useampi kylä sekä maa-alueita ja ne omisti kartanoherra. Kartanoherra asui useimmiten linnassa.
- Maa-alueisiin kuului niittyjä, laidunmaata, metsää ja peltoa.
- Kylässä asui 10-60 perhekuntaa, yleensä karuissa majoissa.
- Yksi majoista oli yleensä varattu karjalle.
- Lomia ei ollut, mutta talonpoikien ei tarvinnut työskennellä sunnuntaisin eikä pyhimysten päivinä.
- Vähintään puolet viikosta käytettiin lääninherran ja kirkon maapalstojen hoitoon sekä muuhun tilanhoitoon kuten tienrakennukseen, siltojen rakennukseen, puiden hakkuuseen ja rakennusten korjaamiseen. Lopun aikaa kyläläiset työskentelivät omilla pelloillaan.

Esimerkki läänitysjärjestelmästä:

- ”Omalle lääninherralle maksettava vero riippui vasallin asemasta.
 - **Talonpojat ja maaorjat** antoivat ritarille viljaa, huolehtivat ritarin peltojen viljelystä, tekivät työsuoritteita ritarin käskystä ja osallistuivat jalkamiehinä sotaan ritarin rinnalla.
 - **Ritari** saattoi antaa kreiville veroina viljaa tai muita elintarvikkeita, koulutti kreivin puolesta uusia ritareita ja osallistui kreivin rinnalla sotaan.
 - **Kreivi** taas antoi herttualle viljan sijasta todennäköisesti veroina hopeaa ja osallistui herttuan rinnalla sotaan ritariensa ja jalkamiestensä kanssa.
 - **Herttua** antoi kuninkaalle veroina hopeaa ja osallistui sotaan kreiviensä kanssa. Herttualla saattoi olla omia ritareita sekä omia jalkamiehiä omilta tiluksiltaan.
 - **Kuninkaallakin** saattoi olla ritareita sekä jalkamiehiä omilta tiluksiltaan.”

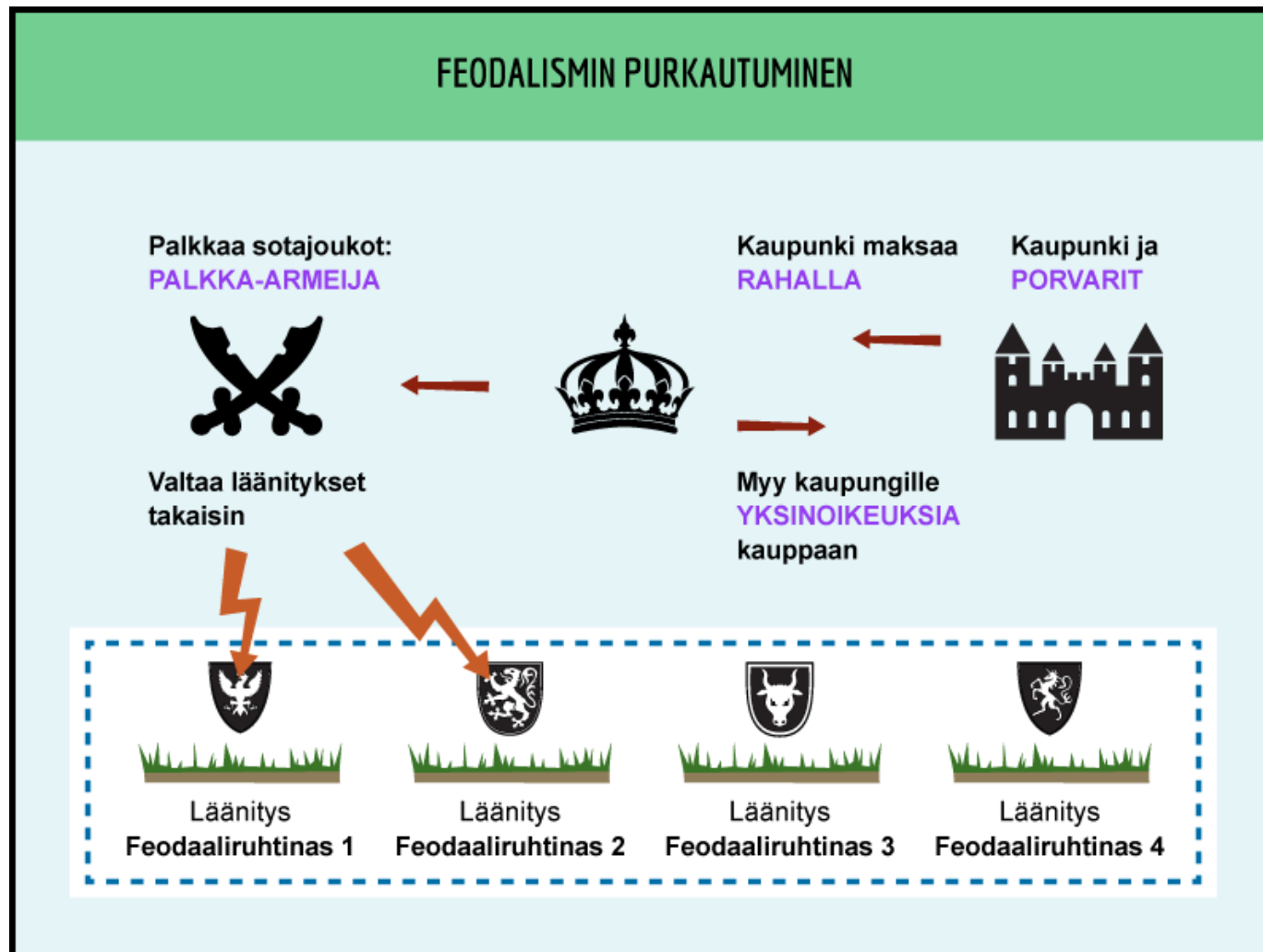
Esimerkki vasallin velvollisuuksista:

- *”Vasallin tuli myös ruokkia ja majoittaa omaa lääninherraansa tämän matkatessa hänen maillaan. Viimeisin vaatimus ei ollut kaikista helpoin. Vilhelm Valloittaja kulutti eräänä vuonna joulujuhlissaan 6000 kanaa, 1000 jänistä, 90 sikaa, 50 kukkoa, 200 hanhea, 10000 ankeriasta, tuhansia kananmunia ja leipiä sekä satoja pulloja viiniä ja siideriä. Jos lääninherran matkaseurue oli suuri, hän saattoi syödä vasallinsa vararikkoon.”*

8. Mitä tarkoittaa maaorjuus ja miten siitä voi vapautua?

- Periytyi Rooman valtakunnasta, jossa maanviljelijöitä oli keisarikauden lopulla kielletty muuttamasta tiloiltaan.
- **Maaorja ei ollut virallisesti orja, koska kirkko kielsi kristittyjen orjuuttamisen eikä maaorjaa voinut ostaa tai myydä kuten orjia.**
 - ei yleensä omistanut mitään ja tarvitsi lääninherran luvan naimisiinmenoon.
 - oli suoritettava palveluksia, päivätöitä ja maksuja eikä hänellä ollut muutto-oikeutta.
- Ainoa tapa pelastua maaorjuudesta oli paeta kaupunkiin. (Jos sai toimeentulon kaupungissa 1v+1pv -> ansaitsi vapauden.)
 - mahdolliseksi myöhäiskeskiajalla kaupunkien ja porvariston nousun myötä.
- Maaorjaa ei saanut häätää lääninherran vaihtuessa eikä maaorjan tarvinnut osallistua sotimiseen.
- Lääninherran oli suojeltava maaorjia kuten muitakin alamaisiaan.

9. Miten ja miksi feodalismi purkautui?

Feodalismin hajoaminen:

- Kartanotalous alkoi murtua **väestökasvuun** (ei viljelyalaa kaikille) -> **muuttoliike kaupunkiin.**
- **Mustan surman (ruttoepidemia 1340-luvulla)** jälkeen kaupungeissa pula työvoimasta -> **muuttoliike työn ja parempien palkkojen vuoksi.**
- Kaupunkien kasvun myötä **kauppa vilkastui.**
- **Kaupunkeihin syntyi uusi luokka, porvaristo, joka koostui kauppiaista ja ammattien harjoittajista.**
- Porvarit **järjestäytyivät kiltoihin**, jotka kontrolloivat ammattien harjoittamista.
- Kaupunkeihin kehittyi vähitellen köyhälistö, jonka oli hyvin vaikea päästä harjoittamaan mitään kunnollista ammattia.

Krakova 1493

10. Maatalous tehostui sydänkeskiajalla. Miten?

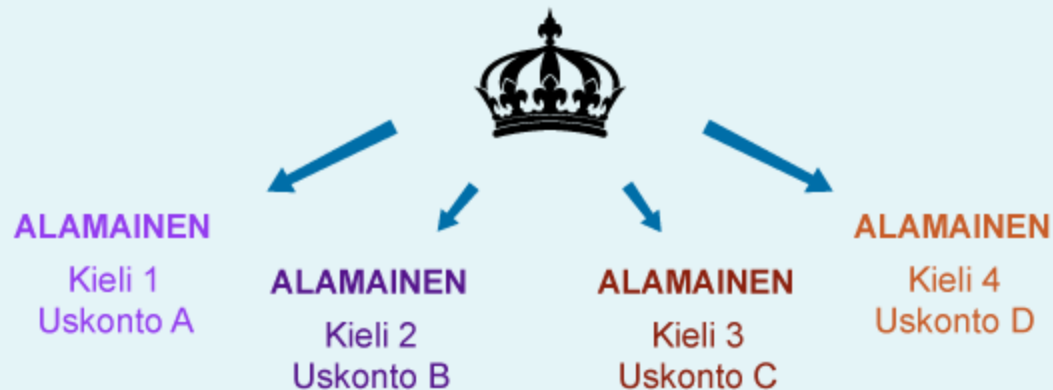
- 2-vuoroviljely -> 3.vuoroviljely
- Tehokkaampi aura
- Hevonen korvasi härän
- Sarkajako, vainiopakko
- Peltoja raivattiin lisää
- Uusia lajikkeita esim.
sokeriruoko, riisi,
sitrushedelmät, pinaatti,
munakoiso, durumvehnä.
- Talonpojat vastasivat
tuotannosta, usein kytköksissä
suurtilaan -> teknologian
käyttö vähäistä.
- Maaorjuus laajasti käytössä.

11. Mitä tarkoitetaan kansallisvaltioiden syntymisellä? Mikä on kansallisvaltio?

- Ranska, Englanti, Espanja, Portugali = kansallisvaltioita.

KESKIAJAN KANSALLISVALTIO

Tyypilliset piirteet

YHDEN HALLITSIJAN JOHTAMA VALTIO

kuningas + hallinto
pääkaupungissa

VALTA KUNINKAALLA

feodaaliherrojen
sijaan

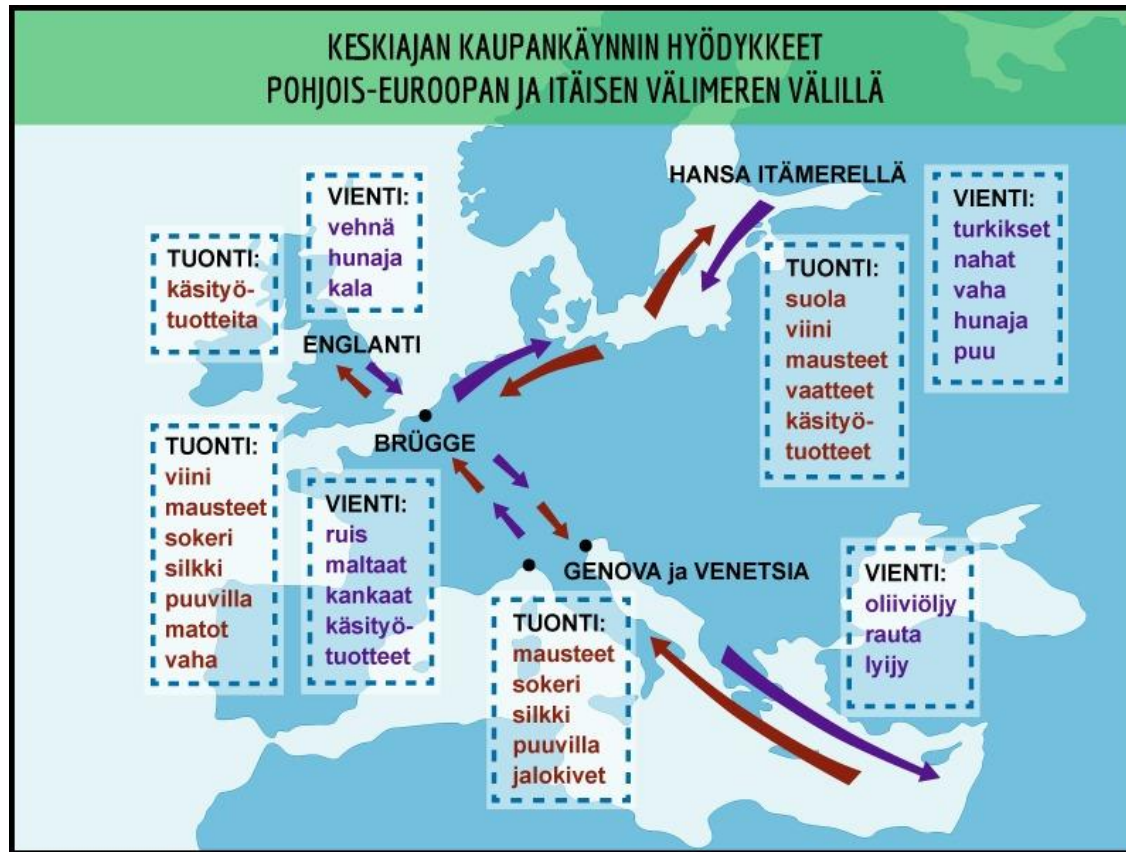
VALTAKUNTIEN RAJAT

määritettiin selkeästi
erottamaan alueita

VERORASITUS KASVOI

hallintokoneiston
kulujen kattamiseksi

12. Miten kaupankäynti kehittyi keskiajalla? Mitä päättelet kuvasta ja oppikirjan kartoista?

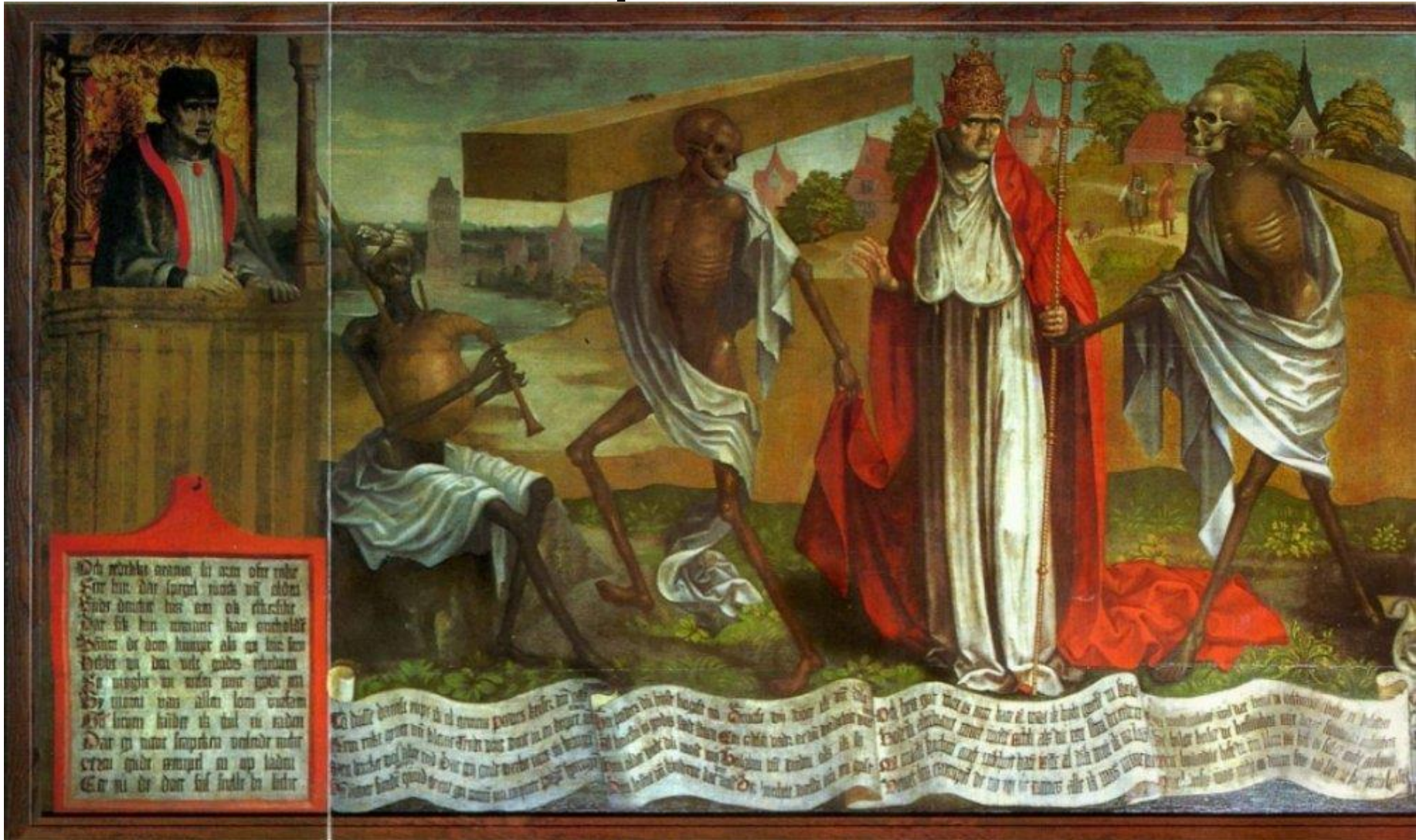

KESKIAJAN KAUPPAREITIT EUROOPASSA

- HANSA
- VENETSIA
- GENOVA
- MANTEREEN KAUPPAREITIT

13. Mikä oli rutto ja miten se vaikutti keskiajalla? Ruton pelko näkyi

Rutto:

